

PEDAGOŠKA DEJAVNOST PROFESORJA FRANĀ PETRETA

(Ob njegovi sedemdesetletnici)

Fran Petrè, rojen 1. septembra 1906 v Repnjah pri Vodichah, je po maturi leta 1927 študiral na ljubljanski univerzi slovenski jezik s književnostjo (A), zgodovino primerjalne književnosti (B) in nemški jezik (C). Doktorski naslov si je pridobil leta 1938 z disertacijo Vrazova graška leta (1830—1838) (Lj. 1938). Objavil je še monografiji Poizkus ilirizma pri Slovencih (1835—1849) (Lj. 1939) in Rod in mladost Ivana Cankarja (Lj. 1947) ter vrsto razprav iz skoraj vseh obdobij slovenske književnosti. Kot izredni profesor za slovensko književnost na Filozofski fakulteti v Skopju (1947—1949) je pripravil tudi antologijo Makedonska poezija (Lj. 1948). Ker je leta svoje zrele znanstvene dejavnosti preživel v Zagrebu, kjer je kot redni profesor slovenske književnosti predaval tudi polnih petindvajset let na univerzi, smo za jubilejni prispevek naprosili njegovo tamkajšnjo učenko. Nekdanjemu sodelavcu našega časopisa in častnemu članu Slavističnega društva Slovenije čestitamo ob življenjskem jubileju in mu želimo še plodno znanstveno dejavnost.

Uredniki

Ker bi oris literarnozgodovinskega, literarnoteoretskega in kulturnopolitičnega delovanja profesorja Frana Petreta presegal moje možnosti in zmožnosti in ker bodo o tem verjetno pisali bolj poklicani, se bom kot njegova nekdanja študentka omejila le na kratek pregled njegove pedagoške dejavnosti. Ta je nedvomno tako pomembna, da bi že sama lahko izpolnila celo življenje, saj je profesor Petrè odločilno sooblikoval pedagoško in znanstveno življenje tako na skopski kot na zagrebški univerzi. Kajti F. Petrè ni značaj, ki bi se hotel omejevati le na poučevanje slovenistike, temveč človek, ki se je vseskozi aktivno udeleževal tudi na znanstveno-organizacijskem področju.

Znanstveni in človeški profil F. Petreta se je izoblikoval že v predvojnih in vojnih letih: široko komparativistično osnovo svoje znanstvene usmerjenosti si je pridobil s študijem v Ljubljani, v Parizu pri Carre-ju ter v Pragi pri Pražaku; Horáku in Mukařovskemu; človeško ga je oblikovalo predvsem njegovo široko znanstveno, publicistično, kulturno in politično delovanje, ki ga je neusmiljeno prekinila vojna in z njo bridka leta v koncentracijskem taborišču.

Ko se je leta 1946 ustanovljala nova univerza in filozofska fakulteta v Skopju, je rabila ljudi, ki bi ji bili pripravljene oddati vse svoje moči. S profesorjem Petretom je takega človeka in pedagoga nedvomno našla, in to v času, ko marsikateri slovenist ne bi hotel iti iz središča (saj še danes neradi gredo). Tu je prišel do veljave tudi izreden Petretov talent za vprašanja gradnje in arhitekture. V treh letih, ko je bil prodekan filozofske fakultete v Skopju, si je pridobil številne zasluge za izgradnjo tega za makedonsko kulturo nadvse pomembnega projekta, saj je precejšnji del organizacije zidave nove stavbe njegovo delo. Kot predstojnik katedre za slovanske jezike in književnosti pa je organiziral ta oddelek in njegovo knjižnico in je tako bistveno pripomogel k formiranju današnje skopske slavistike.

Največ svojih sil in svojega dela pa je profesor Petrè posvetil zagrebški filozofski fakulteti, kjer je bil petindvajset let (1950—1974/75) predstojnik katedre za slovenski jezik in književnost. In spet je bil prav profesor Petrè tisti, ki je zagotovil sredstva in organiziral zidavo nove stavbe fakultete. Škoda le, da njegovi nasledniki niso nadaljevali in do konca uresničili zamisli njegove »znanstvene magistrale«. Organizacijsko spretnost pa je pokazal tudi v kadrovskih vprašanjih. V letu 1957/58, ko je bil dekan filozofske

fakultete, se mu je posrečilo nekaj, kar je v vsej dolgi zgodovini zagrebške univerze domala brez primere, namreč pridobiti kar trintrideset novih delovnih mest v času enega šolskega leta. Marsikdo, ki je bil tega leta nastavljen, spada danes med vodilne strokovnjake zagrebške univerze.

Ker je bil profesor Petreč precej časa edini redni profesor na Oddelku za jugoslovanske književnosti, je poleg rednega dela pri svoji katedri sprejemal še vse diplomske izpite s področja jugoslovanskih književnosti. Kakšno fizično in psihično obremenitev to pomeni, si lahko predstavljamo šele, ko si predočimo, da šteje vsak letnik jugoslavistov na zagrebški univerzi v povprečju sto študentov.

Tudi podiplomski študij na zagrebški filozofski fakulteti je najtesneje povezan z imenom profesorja Petreta, saj ga je prav on organiziral in bil skozi šest let njegov vodja.

Toda kljub vsej prizadevnosti in osebnemu angažmanu je v Zagrebu moral doživeti tudi prenekatero razočaranje. Gotovo ga je kot strokovnjaka in človeka najbolj prizadelo to, da so skrčili v učnem načrtu oddelka za jugoslovanske književnosti obvezna predavanja slovenistike s 5 na 3 semestre, ter okoliščine, ki mu niso dopuščale, da bi predaval v slovenščini.

Za časa svojega zagrebškega delovanja je z Zdenkom Škrebom dal tudi pobudo za formiranje tako imenovane zagrebške literarnozgodovinske šole, s katero je zagrebška slavistika dosegla evropski pomen. V ta okvir spada ustanovitev Sekcije za literarno teorijo pri Hrvatskem filološkem društvu in izdajanje časopisa *Umjetnost riječi* (Zgb. 1957—), ki ga še danes soureja. Skupno z Zdenkom Škrebom je bil tudi urednik zbornika *Uvod u književnost* (Zgb. 1961, 1969²), ki ni samo ena zgodnjih publikacij zagrebške šole, marveč je bil tudi eden najboljših priložnikov za teorijo književnosti, ki smo ga tedaj dobili študentje v roke.

Toda kljub taki organizacijski obremenjenosti je profesor Petreč vedno našel dovolj časa za svoje študente. S svojim temeljitim teoretičnim znanjem nam ni posredoval samo slovenske književnosti, ampak je primerjalno zajel tudi vse tokove evropske književnosti in tako zapolnjeval vrzeli, ki so sicer v našem študiju ostale še odprte. Na njegovih predavanjih smo torej dobili popoln pregled slovenske literature v evropskem okviru, teoretične osnove in praktične napotke za samostojno znanstveno-raziskovalno delo. Poleg vsebinske pa je privlačevala tudi jezikovna plat profesorjevih predavanj.

Oblikovana v lepem, poetičnem jeziku so bila svojevrstna in oseben izraz njegove ljubezni do predmeta in do študentov. Med najlepša doživetja vsekakor spadajo predavanja o moderni in o ekspresionizmu, v katerih nam je posredoval specialno znanje, s katerim se je uvrstil med evropske strokovnjake za te literarne pojave. Seminarji so bili za nas vedno mala šola analize literarnega dela. Nepozabni nam bodo ostali seminarji o Sonetih nesreče, o Gogi in o Cankarju, in marsikateri stavek, ki smo si ga zapisali, bomo spet in spet prebrali kot srednješolski profesorji, kritiki, novinarji, znanstveni in kulturni delavci. Velika pomoč pri našem študiju je bila dobro opremljena slovenistična knjižnica, ki jo je z vso prizadevnostjo dopolnjeval.

Za zagrebško fakulteto, predvsem za njeno slovenistiko, je odhod profesorja Petreta velika izguba, saj z njim odhaja poslednji aktivni slovensko govoreči slovenist. Situacijo, ki je po Petretovem odhodu nastala na zagrebški univerzi, je dobro orisal eden najpomembnejših bivših sodelavcev profesorja Petreta, Jože Toporišič, ko je med drugim zapisal: »...lektorja smo dali Sarajevu in Zadru, ponujali pa Zagrebu, ki je potem našel po našem neustrezno 'rešitev'« (NR XXIV, šte. 19).

S hvaležnostjo se vsi nekdanji študentje spominjamo profesorja Petreta ob njegovem jubileju in mu želimo, da sedaj, ko se je vrnil spet v središče slovenskega kulturnega prostora, uresniči obilo svojih delovnih načrtov in objavi vrsto stvari, ki smo jih doslej poznali le kot njegovi študentje. Škoda bi bilo, če zaradi dosedanje pedagoške prezaposlenosti njegova dognanja ne bi postala dostopna slovenskemu in evropskemu znanstvenemu svetu.

Božica Kiličić
Zagreb